

Hung. Monitoring, 23.10.89. (KOSSUTH_Rádió, 11.45 h)

- Jó napot kívánok, Szöllős István vagyok, a Déli Krónika műsorvezetője. Megkezdjük ÉLŐ KÖZVETÍTÉSÜNKET AZ ORSZÁGHÁZ ELŐTTI KOSSUTH TÉRRŐL, ahol délben ünnepélyesen kikiáltják a köztársaságot. A tudósító Bánkúti Gábor és Kerekes András:

(vezényszavak: vigyázz! Díszzászlóalj, fogadás balról! Történelmi zászlót ... Tiszte-legj! -)

- Történelmi zászlóinkat hozzák most honvédeink itt a Kossuth téren, ahonnan jelentkezünk. Arról a sok történelmi eseményt megért térről, melyet az első magyar kormányzó elnökről neveztek el. Ott áll az Ő szobra is a tér egyik oldalán, vele szemben II. Rákóczi Ferenc. A történelmi folyamatosságot fejezik ki Ők, hiszen e két szobor között gyülekezik időről-időre nagy magyar történelmi pillanatok, események alkalmával több tízezer vagy éppen több százezer ember.

- Itt kiáltották ki 1918 november 16-án az Őszirózsás forradalom részvevői az első köztársaságot, a melynek hivatalos neve Magyar Népköztársaság volt. Az állami főhatalmat a népkormány gyakorolta, az ország forradalmi vezérének, Károlyi Mihálynak elnökletével, akinek szobra szintén itt áll néhány méternyire Kossuthétól. 1946-ban, február elsején, amely, úgy emlékszem, ugyanilyen verőfényes nap volt, talán csak a hőmérséklet volt kicsit alacsonyabb, ezekről a lépcsőkről jelentette be Nagy Ferenc, a nemzetgyűlés akkori elnöke, hogy Magyarország köztársaság és elnökévé Tildy Zoltánt választották. Az elnökön kívül akkor beszédet mondtak a koalíciós pártok vezetői.

- Pártok vezetőit most nem halljuk, bár jelenlétükkel természetesen megtisztelik Ők is a Magyar Köztársaság kikiáltásának ünnepét.

- Azét a köztársaságét, amelynek minap elfogadott alkotmányában immár hivatalosan is ott áll az a paragrafus, amely kimondja, hogy szabadon alakulhatnak és szabadon tevékenykedhetnek a pártok, persze, az alkotmány és az alkotmányos jogszabályok tiszteletben tartása mellett.

- Nem volnánk hívek a történelem mindig megváltoztathatatlan tényeihez, ha nem mondanók el, hogy 1919 március 21-én itt kiáltották ki a Tanácsköztársaságot. És talán mondhatjuk, hogy ha nem is itt kezdődött, de ide futott be a szabadságot, demokráciát és emberi méltóságot követelő felvonulók hada 33 évvel ezelőtt, tehát itt kezdődött a népfelkelés. Ide érkezett és itt mondott beszédet Nagy Imre, aki akkor még nem volt miniszterelnök.

- Sokan érzik úgy, hogy történelmi elégtételnek is fölfogható, de mindenképpen jelképes, hogy éppen október 23-án születik meg az a Magyar Köztársaság, amely a harmadik évezred küszöbén határkő Magyarország számára a jogállamiság felé vezető úton az európai értékek tudatos megőrzéséért és továbbfejlesztéséért folytatott küzdelemben. Hogyha sorszámot nem adnak is a köztársaságnak, hiszen ez a mi történetírásunkban nem vált hagyománnyá, még ha gyakorta

halljuk is, hogy éppen hányadik köztársaság következne, szóval ennyiben mindenképpen egészen pontosan megkülönböztethető ez a mostani, hogy éppen 33 évet kellett várni fogantatásától megszületéséig.

- Még nem is 33 évet. Nehéz ma kimérni, hogy ez az új köztársaság melyik korhoz kötődik leginkább, honnan folytatja történelmünket.

- Ez az utókor dolga lesz.

- Tanúja voltam 43 éve, 12 éves koromban a februári köztársaság kikiáltásának. Életreszóló élmény volt és tudom, ma, amikor fölcsendült reggel a rádióban újra a Köztársasági induló, a francia Méhule (?) szerzeménye, amelynek Rajcs István készítette magyar szövegét betiltották, sokak szíve megdobbant, hiszen - hallottuk Szűrös Mátyástól - a "Fényes szellők nemzedéke" emlékszik e dalra és szövegére is. Munkára, harcra hív ma minket, életünknek új értelmet ad, milliók ajka zengi bízón, hogy éljen a köztársaság!

- Az ünnepség, amelynek közvetítését hallják, pontosan fél 12-kor Őrségváltással kezdődött. A téren létszámát tekintve most már fölbecsülhetet tömeg, tíz és tízezrek, zászlókkal, föliratokkal. Éltetik a köztársaságot, de magasba emelkedik egy-egy csoportból időnként egy-egy 1956-ra emlékeztető újság vagy éppen fölirat. A Parlament főlépcsőjén pedig magasba emelkedik a következő tábla: Szabadságot, védelmet Tőkés László temesvári református lelkésznek. A fő esemény természetesen a köztársaság kikiáltása. Ennek tiszteletére lobog reggel óta, mint nemzeti ünnepeinket az állami zászló.

- Mint a közvetítés kezdetén említettük, háromnegyed 12-kor vonultak be honvédeink, hogy felsorakozzanak az állami lobogó előtt történelmi zászlainkkal. Itt van a honfoglaláskori fejedelmi zászló, I. István király zászlaja, Szent Istváné. Az Árpád-házi-királyok zászlaja, az Anjou-királyok zászlaja.

- És ahogy közeledünk a történelemben a mához, itt látható Hunyadi János zászlaja - a fekete sereg zászlaja, Mátyás királyé. Dózsa György kereszteseinek zászlaja. Itt látható a szigetvári hős Zrínyi Miklós zászlaja. Vagy itt van Bocskay István hajdúinak zászlaja, Bethlen Gábor erdélyi fedejem, Thököly Imre zászlaja, a kuruc lovassági zászló, Rákóczi kurucainak zászlaja.

(a háttérben indulót játszik a katonazenekar)

És természetesen itt látható az 1848/49-es szabadságharc honvédségi, gyalogsági zászlóaljának zászlaja. Aztán egy ugrás az időben előre, 1919. Zászlók között vonult be a 31.vörös gyalogezred zászlaja. Egy újabb ugrás a történelemben, a végtelen folyamatban a nógrádi partizánegység zászlaja. Majd pedig egy 1945-ös zászló, júniusi eredeti, az első hadosztályok első gyalogezredének zászlaja.

- A tömeg nő, duzzad, sokasodik, néhány perce még a pártok képviselői álltak itt előttünk, most már kissé beljebb sodorták őket. Erre a kikiáltási ünnepségre meghívást kaptak az országgyűlés

tisztségviselői, képviselői, a minisztertanács tagjai, az egyházak képviselői, a pártok, társadalmi és tömegszervezetek képviselői és a Budapestre akkreditált diplomáciai képviselők vezetői.

- És ha már kollegám néhány perccel ezelőtt egy személyes élményét is említette, nos a Fényes szellők néhány évvel később bizony ... kényszerült nemzedékét követő fiatalok egyikeként, gimnazistaként magam már az 56-os tömegben szorongtam október 23-án a téren. Ám ha igazi tanulságot kellene keresni, leginkább talán arra emlékezhetem és emlékezkezhetek, hogy a történelem a leghatározottabb cezúrák a leghatározottabban kimondott új kezdet pillanatában is mindig egészen messzire nyúlik vissza az időben, a régi kezdetekre.

Jogfolytonos az egész magyar történelem, minden pillanata, amely e nemzet megtartásáért, független államiságáért, folytonos emelkedéséért tűnt tova az időben úgy, hogy eközben mindig velünk maradt. Hőseivel és névtelen szerelőivel együtt.

- A történelem hű önmagához, de mégsem ismétli önmagát. Hisz mindig jön József Attila szavaival "új nép, másfajta raj", mely másként ejti a szót, fején másként fakad a haj és Ady Endrével vallja önmagáról "Röpülj hajó, rajtad a holnap hőse".

- Hál' Istennek az egész magyar irodalmat bőségesen idézhetnénk és történelmi személyiségeink mindegyikénél találnánk kiemelkedő, idézhető gondolatokat, Szent Istvántól egészen a maiakig. És a következőkig, hiszen egykor mi is, ők is majd az idézhető és mindannyiunk reménységével mondjuk, az emelt fővel vállalható múltat jelentik majd, jelentjük majd és minden jelen ebben a folytonosságban, persze természetesen hoz valami újat. Most pl. a frissen kikiáltandó magyar köztársaságnak egy ideig, még nem tudhatjuk, néhány hétig vagy néhány hónapig, ideiglenes köztársasági elnöke lesz, az országgyűlés elnökének, Szűrös Mátyásnak személyében.

- Ha már bennünket is elsodort az imént a nagyszerű pillanat heve, félek, hogy nemsokára mikrofonjainkat is elsodorja, térjünk vissza ide a térre.

- Nő a sokaság, sokasodnak a vendégek, bár úgy látom, mint nővum, körülállnák bennünket, még látunk is. Ezekben az órákban az ország és talán a mikrofon, a tv-kamerák segítségével a világ figyelmének középpontjában áll a Kossuth Lajos tér Budapesten.

- De legalábbis Magyarországnak és a magyarságnak minden bizonnyal.

- Az érdeklődés, a rádiókhöz érkező telefonokból tudjuk, rendkívüli. Biztosak vagyunk benne, hogy aki teheti, tanuja lesz majd az ünnepélyes pillanatoknak. Egy nagykorú tanító, ez a kis település Szolnok mellett van, tehát ...tanító úr fölhívással fordult hazánk minden iskolájához tegyék lehetővé, hogy a tévén, vagy ahol nincs, a rádióban a tanuló ifjúság is nyomon követhesse az eseményeket. A tanító úr fölhívását mi közreadtuk és most is csak azért ismétlem meg, hogy igen, ki-ki ossza meg az élményt minél több honfitársával.

- Ahogy az órára nézek, a déli harangszóig még három és fél perc van. Azt hiszem, már előtte megjelenik majd az országgyűlés erkélyén Szűrös Mátyás, az országgyűlés elnöke.

- Itt most kezemben tartom a MAGYAR KÖZLÖNY legfrissebb, nyomdából

ma reggel kikerült számát, melynek dátuma: Budapest, 1989. október 23-a. És a címlapon nemzetiszínű keretben az 1989. évi 31. törvény az alkotmány módosításáról. Az első fejezetben az általános rendelkezések között adja hírül: Magyarország köztársaság. A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam, amelyben a polgári demokrácia és a demokratikus szocializmus értékei egyaránt érvényesülnek.

- Második bekezdés: A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.

- A társadalom egyetlen szervezetének, egyetlen állami szervezetnek, állampolgárnak a tevékenysége sem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetőleg kizárólagos birtoklására. És azt hiszem, a következő mondatot sokan várták, sok-sok millió magyar: Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és egyben köteles föllépni.

- Harmadik paragrafus. A Magyar Köztársaságban a pártok, az alkotmány és az alkotmányos jogszabályok tiszteletben tartása mellett szabadon alakulhatnak és szabadon tevékenykedhetnek. A pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában.

- És azt hiszem, mielőtt folytatnánk az egész módosított alkotmány, a szinte teljesen új szövegű alkotmány - immár köztársasági alkotmány fölolvadását, adjuk át magunkat az időnek, hiszen egy perc múlva 12 óra és a program szerint most nemsokára megjelenik a Parlament erkélyén Szűrös Mátyás, majd együtt fogjuk meghallgatni a déli harangszót és utána veszi kezdetét az ünnepélyes aktus, a Magyar Köztársaság kikiáltása.

(csend)

- Csendes a tér, a Magyar Rádióban közvetített déli harangszót együtt fogja hallgatni a Kossuth tér közönsége az egész országgal.

(déli harangszó)

- Szűrös Mátyás:

- Honfitársaim, magyarok a nagyvilágban, külföldi barátaink! Az Országházból szólók hazánk lakosaihoz, mindazokhoz, akik szívükön viselik Magyarország sorsát. Azokhoz fordulok, akik határainkon túl megértéssel és rokonszenvvel követik emelkedő utunkat, támogatják népünket a gyökeres változtatásokat eredményező erőfeszítéseiben. A köztársaság ideiglenes elnökeként e helyről köszöntöm országunk polgárait, külföldi barátainkat. Ünnepélyesen bejelentem, hogy az Országgyűlés által módosított alkotmány kihirdetésével a mai nappal, 1989. október 23-ától országunk államformája és neve MAGYAR KÖZTÁRSASÁG.

(nagy taps, kiabálás és harsonaszó)

- (tudósító) A hatalmas tapsvihárban szinte alig hallottuk a fanfárok

szavát, a harsonákét, amelyek köszöntötték a Magyar Köztársaságot. Legalább mi itt a mikrofon mellett a nagy tömegben. Szűrös Mátyás, a Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke még nem fejezte be...

- (állandó taps hallatszik) Végighallgattuk tegnap a magyar köztársaság kikiáltását 46-ban. Most nagyobb a tapsvihár. Ha mérni lehetne, talán decibelben és időben is. -- Egymást köszöntik a résztvevők.--

- (SZÜRÖS)

Honfitársaim! Tisztelt ünneplő közönség!

Most, a XX.század vége felé közeledvén, a szabad demokratikus Magyarország megteremtésében a Kossuth Lajos, Károlyi Mihály és a Tildy Zoltán nevével összekapcsolódó előző magyar köztársaságok nyomdokain haladunk, amikor azok demokratikus és nemzeti hagyományainak szellemében és az utóbbi 40 esztendő különösen az 1956-os októberi népfelkelés és nemzeti függetlenségi megmozdulás történelmi tanulságaitól is indítva -(taps) - megalkottuk az új köztársaság törvényes alapjait. Újabb történelmi szakasz nyitánya ez és államunk demokratikus átalakításának útján, miközben feltárjuk és bevalljuk a múltat, tekintetünket határozottan a jövő felé kell fordítanunk. Eltökélt szándékunk, hogy népünk akarata szerint, amit nemsokára szabad, demokratikus választásokon nyilváníthat ki, végigmegyünk - (taps) - végigmegyünk megkezdett utunkon. A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam lesz, amelyben (taps)(a háttérben kiáltások) a polgári demokrácia és a demokratikus szocializmus értékei egyaránt érvényesülnek, amelyben magyar és más nemzetiségű honfitársaink megtalálják számításukat, boldogulásukat és amelyet biztonságos otthonuknak tekinthetnek, (kiáltás)(taps)

Az új köztársaság felelősséget érez a határainkon kívül élő magyarok sorsáért (tömeges éljenzés, taps) és előmozdítja a Magyarországgal való kapcsolataik ápolását. A világ haladó és demokratikus vonulatának részeként kívánunk fellépni a nemzetközi szinten, meggyorsítani hazánk felzárkózását a fejlett országok sorába, (éljenzés, taps) Egyszerre fejlesztjük keleti és nyugati kapcsolatainkat, hozzájárulva Európa egységesüléséhez, biztonságának megteremtéséhez és a világ egyetemes problémáinak megoldásához. (taps) Változatlanul hazánk nemzeti érdekének tekintjük nagy szomszédunkhoz, a SzU-hoz fűződő kapcsolataink zavartalan és kiegyensúlyozott fejlesztését.(erős fütyülés) Egyidejűleg a másik vezető világhatalommal, az Amerikai Egyesült Államokkal is jó (helyeslő kiabálás, taps) együttműködésre törekszünk. (taps) Alapvető nemzeti érdekünknek tartjuk a jószomszédi viszony ápolását a környező országokkal. (taps) Erősíteni kívánjuk a Duna-menti népek összefogását és barátságát a kölcsönös tisztelet és megbecsülés jegyében. (taps) Folytatjuk a nyitás külpolitikáját, aktív részvevői kívánunk lenni a nemzetközi cserének és együttműködésnek a gazdaságban és a tudományban, a kultúrában és az emberi jogok érvényesítésében. (taps)

Tisztelt ünneplő közönség, honfitársaim! A hazához, a haladáshoz, a nemzeti összefogáshoz és a demokráciához, a humanizmushoz fűződő gondolatok és törekvések jegyében mindenkit következetes cselekvésre, kitartó munkára hívok fel az ország jobb jövője érdekében. (taps) Csak közös erővel emelhetjük ki az országot a mélyre süllyedésből és teremthetjük meg a szabadság, a demokrácia és a jólét anyagi, szellemi feltételeit. Megérdemelné már a nép, hogy végre legyen a Duna-Tisza táján. (taps) Legyen hosszú életű az új magyar köztársaság és boldogabb elődeinél. (taps) Honfitársaim, magyarok, külföldi vendégeink! Végül pedig és legfőképpen azt kívánom e jeles napon is legyen béke a földön és legyen békesség az emberek között! (taps)

(Tudósító:) - Szűrös Mátyást, a Magyar Köztársaság ideiglenes elnökét hallottuk.

- Szűrös Mátyás a parlament elnöke a Parlamentnek arról az erkélyéről beszélt, amelyik a miniszterelnöki dolgozószobából nyílik. Közben vezényszót hallunk.

(Himnusz, éneklik, több helyen hamisan.)

(taps)